

พระภิกษุข้ามถิ่นอัตถลักษณ์ข้ามแดน : ศึกษาเปรียบเทียบพระภิกษุพม่า
และพระภิกษุไทใหญ่ในภาคเหนือของประเทศไทย

นายศุภสิทธิ์ วนชยางค์กุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามนุษยวิทยามหาบัณฑิต
สาขาวิชามนุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TRANSBORDER MONKS AND TRANSNATIONAL IDENTITY: A COMPARATIVE STUDY
OF BURMAN AND SHAN MONKS IN NORTHERN THAILAND

Mr.Suphasit Vanachayangkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Anthropology
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2006
Copyright of Chulalongkorn University

491078

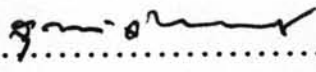
หัวข้อวิทยานิพนธ์   พระภิกษุข้ามดินอัครลักษณะข้ามแดน : ศึกษาเปรียบเทียบพระภิกษุพม่าและ
พระภิกษุไทใหญ่ในภาคเหนือของประเทศไทย
โดย   นายศุภสิทธิ์ วนชยางค์กุล
สาขาวิชา   มานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุทนต์ จันทวานิช)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุ้มินทร์พันธุ์)

ศุภสิทธิ์ วนชยางค์กุล : พระภิกษุข้ามถิ่นอัตถัักษณ์ข้ามแดน ศึกษาเปรียบเทียบพระภิกษุพม่า และพระภิกษุไทใหญ่ในภาคเหนือของประเทศไทย. (TRANSBORDER MONKS AND TRANSNATIONAL IDENTITY: A COMPARATIVE STUDY OF BURMAN AND SHAN MONKS IN NORTHERN THAILAND.) อ. ที่ปรึกษา: ศ. ดร. อมรา พงศาพิชญ์ 109 หน้า.

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้พระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่ข้ามแดน เข้ามาในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย โดยพระภิกษุพม่ามีปัจจัยทางด้านสังคมเป็นปัจจัยรอง และพระภิกษุไทใหญ่มีปัจจัยทางการเมืองเป็นปัจจัยรองในการข้ามแดน

พระภิกษุไทใหญ่จะมีการปรับตัวมากกว่าพระภิกษุพม่าในการเข้ามาอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ของประเทศไทย โดยการปรับตัวที่เห็นชัดเจนจะเป็นในรูปแบบของการเปลี่ยนสีจิวร และโกนคิ้ว เพื่อให้เหมือนกับพระภิกษุไทย พระภิกษุพม่าจะมีแนวโน้มของการปรับตัวน้อยกว่าและสามารถ ดำรงอัตถัักษณ์ของกลุ่มคนในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยได้ชัดเจนกว่าพระภิกษุไทใหญ่ พระภิกษุไทใหญ่จะซ่อนอัตถัักษณ์ของกลุ่มคนเพื่อไม่ให้คนภายนอกกลุ่มสังเกต ลักษณะของการ เข้าเมืองมีผลต่อการแสดงอัตถัักษณ์ของกลุ่มพระภิกษุ การมีเอกสารในการเดินทางเข้าเมืองอย่างถูก กฎหมายมีความสัมพันธ์กับการแสดงตัวตนของพระภิกษุที่เข้าประเทศไทย โดยพระภิกษุที่เข้าเมือง ไม่ถูกต้องจะไม่พยายามแสดงอัตถัักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน แต่ถ้ามีเอกสารในการเข้าเมือง พระภิกษุก็จะแสดงอัตถัักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนอย่างชัดเจน

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา   ลายมือชื่อนิสิต ศุภสิทธิ์ วนชยางค์กุล
สาขาวิชา มานุษยวิทยา   ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อมรา พงศาพิชญ์
ปีการศึกษา 254๙

4681169424 : MAJOR ANTROPOLOGY

KEY WORD: IDENTITY / BURMAN MONK / SHAN MONK / TRANSBORDER /

SUPHASIT VANACHAYANGKUL: TRANSBORDER MONKS AND TRANSNATIONAL IDENTITY: A COMPARATIVE STUDY OF BURMAN AND SHAN MONKS IN NORTHERN THAILAND. THESIS ADVISOR: PROF. AMARA PONGSAPICH, Ph.D, 109 pp.

Of all factors that have propelled Burmese and Shan monks to cross the border to the North of Thailand, economic reasons were given as primary reasons for the migration. While Burmese monks give social factors as secondary reasons, Shan monks crossed the border for political reasons.

When living in Northern Thailand, Shan monks are distinctively more assimilated, considering their adoption of Thai monks' robe color and eyebrow shaving. On the other hand, Burmese monks seem less assimilated and prefer to maintain their identities while Shan monks prefer to conceal their identities. Means which monks crossed the border, legally or illegally, result in the monks' decision to reveal their identities or not. Legal transborder document contributes to monks revealing their identity. Illegally transbordered monks try not to reveal their identity whilst legally ones present their identities.

Department of Sociology and Anthropology Student's signature Suphasit V.

Field of study Anthropology ..... Advisor's signature Amara Pongsapich

Academic year 2006

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบนมัสการพระคุณเจ้าทุกรูปที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูล และ สัมภาษณ์ หลวงพ่อธัมมานันท์อะครมหาเถระ เจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ ที่เมตตาให้ความกรุณาในการ สัมภาษณ์ พระอุชานกะ ที่ช่วยเหลือให้ข้อมูล เป็นล่ามและช่วยแปลภาษาพม่า จึงทำให้วิทยานิพนธ์ นี้มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ถ้าปราศจากความช่วยเหลือจากพระภิกษุในวัดท่ามะโอแล้ว ผู้วิจัย คงไม่สามารถทำงานนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ศาสตราจารย์ ดร.สุรางค์ จันทวานิช และ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ ที่สละเวลาอันมีค่ายิ่งให้คำปรึกษา ชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี ถึงแม้แต่ละท่านจะมีภารกิจ มากมายก็ตาม ด้วยความเมตตาและกรุณาที่ทําให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ และอาจารย์ สุมนทิพย์ จิตสว่าง ที่คอยติดตามและให้กำลังใจกับผู้วิจัยเสมอในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัยทุกท่าน ที่ให้กำลังใจ เสมอมาโดยเฉพาะคุณพ่อ และคุณแม่ ที่คอยสอบถามอยู่เสมอ ปี๋จันทร ปี๋วธรรม ที่ให้ที่พักและกระตุ้นให้ผู้วิจัย ทำงานเสมอมา ขอบคุณพี่เพ็ญ และพี่จ้อย ศรัทธาวัดที่ให้คำแนะนำเรื่องราวต่างๆเกี่ยวกับวัดพม่า ให้กับผู้วิจัย ขอบคุณนิตติปริญญาโท และพี่ในห้วงภาควิชาทุกท่านที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนให้ กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ และสุดท้ายขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ที่ ช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ

บทที่

1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.1 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
	1.2 สมมุติฐานการวิจัย.....	3
2	แนวคิดและทฤษฎี.....	4
	2.1 แนวคิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศและภาวะการข้ามพรมแดน.....	4
	2.2 แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์.....	8
	2.3 แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์.....	9
	2.4 แนวคิดปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม.....	13
	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	17
	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	19
	นิยามศัพท์.....	20
	ระเบียบวิธีวิจัย.....	21
3	รูปแบบพุทธศาสนาในประเทศไทย.....	
	3.1 พุทธศาสนาในประเทศไทย.....	24
	3.2 นิิกายทางพุทธศาสนาในประเทศไทย.....	28
	3.3 การเรียนการสอนทางพุทธศาสนาในประเทศไทย.....	38
	3.4 วัดพม่าในภาคเหนือของประเทศไทย.....	42

บทที่

4	ข้อมูลจากกรณีศึกษา	
	4.1 กรณีศึกษาพระภิกษุพม่า.....	51
	4.2 กรณีศึกษาพระภิกษุไทใหญ่.....	73
5	การอภิปรายผล	
	5.1 ปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุพม่า และ พระภิกษุไทใหญ่ข้ามถิ่นมายังประเทศไทย	87
	5.2 เปรียบเทียบปฏิสัมพันธ์ของพระภิกษุพม่า และ พระภิกษุไทใหญ่กับสังคมไทย	93
6	สรุปผลการวิจัย	
	6.1 สรุปผลการวิจัย.....	98
	6.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	102
	6.3 ข้อเสนอแนะ.....	103
	รายการอ้างอิง.....	104
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	109

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบอายุพระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่.....	92
2	แสดงระดับการศึกษาของพระภิกษุพม่าและไทใหญ่ก่อนที่จะเข้ามา ในภาคเหนือของประเทศไทย.....	93
3	แสดงลักษณะการเข้ามาของพระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่.....	95
4	แสดงปัจจัยที่ทำให้พระภิกษุพม่าและไทใหญ่เข้ามาในภาคเหนือของประเทศไทย.....	96
5	แสดงการปรับตัวของพระภิกษุพม่าและพระภิกษุไทใหญ่ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย.....	98
6	แสดงอัตลักษณ์ที่ถูกแสดงออกทางภายนอกของพระภิกษุที่ศึกษา.....	100

สารบัญภาพ

รูปภาพที่	หน้า
1 การบิณฑบาตของพระภิกษุพม่าที่อำเภอท่าจีเหล็กประเทศพม่า.....	49
2 การบิณฑบาตของพระภิกษุพม่าที่อำเภอท่าจีเหล็กประเทศพม่า.....	50
3 การตัดบาตรดอกไม้ในการลงอุโบสถ์ของกลุ่มวัดพม่าในจังหวัดลำปาง.....	54
4 ข้าวหอมต๋อที่นำมาถวายในเช้าวันออกพรรษา.....	55
5 การถวายข้าวหอมต๋อในเช้าวันออกพรรษา.....	55
6 การถวายข้าวหอมต๋อในเช้าวันออกพรรษา.....	56
7 การทำบุญในกลุ่มพระภิกษุพม่าในวันเกิดหลวงพ่อรัญมมานันตะ.....	56
8 รูปพระภิกษุสามเณรพม่าที่มาร่วมงานวันเกิดหลวงพ่อรัญมมานันตะ.....	57